

МАНІФЕСТ З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ Української кліматичної мережі

«100% ВДЕ в майбутньому, енергоефективна країна - зараз»

Українська кліматична мережа (далі УКМ) об'єднує 30 неурядових екологічних організацій, що співпрацюють з метою реалізації права громадян на життя в безпечному навколишньому середовищі у зв'язку із загрозою глобальної зміни клімату. Наша мета - сприяння збереженню клімату на планеті через освіту населення і участь у виробленні та реалізації кліматоохоронної політики України. Ми віримо, що важливим аспектом для досягнення цієї мети є забезпечення переходу на повністю чисту енергетику і всеохоплююче впровадження енергоефективних та енергозберігаючих практик.

Ми декларуємо спільну позицію щодо необхідних кроків національної та місцевої влади, релігійних організацій та громадян для зменшення викидів парникових газів через енергоефективність. Ми спонукаємо до дій осіб, що приймаються важливі рішення, а також громадські організації, підприємства та бюджетні установи, жителів міст та сіл, приватних та багатоквартирних будинків, і кожного свідомого громадянина. Зміни - у руках кожного.

Опис ситуації

Енергоефективність - "перше паливо", один з пріоритетів енергетичної політики ЄС та інших країн світу. За прогнозом ООН до 2050 року до 70% населення планети буде жити у містах, а отже навантаження на довкілля та потреба в енергоресурсах будуть збільшуватися. Вже зараз міста в Україні споживають 70% усієї енергії в державі.

З урахуванням очікуваних кліматичних, економічних і екологічних загроз багато країн і регіонів планують впродовж найближчих 40 років перейти на чисту енергетику. Окремі країни уже на теперішній час наблизилися до досягнення цих цілей (Коста-Ріка - 99%).

Енергія, яку ми споживаємо сьогодні в Україні не є **сталою** (тобто *безпечною для довкілля та доступною майбутнім поколінням*): це електроенергія, вироблена на морально та фізично застарілих виробництвах або з використанням небезпечних видів сировини - атомних, вугільних чи газових станціях. Тому енергоефективність та енергозбереження безпосередньо пов'язані із захистом довкілля: чим ефективніше споживаємо енергію, тим менше викидів шкідливих речовин створюють об'єкти енергогенерації. На відміну від світових тенденцій, державна політика і національна мета України щодо енергоефективності є недостатньо амбітними.

Урядова програма з енергоефективності діє з жовтня 2014 року. І лише з 2015 року уряд України почав відносно систематично виділяти кошти на підтримку впровадження енергоефективних заходів побутовими споживачами. Сума такої підтримки, передбаченої у державному бюджеті, становила близько 400 млн грн у 2015 році, 900 млн грн у 2016 і 800 млн грн у 2017 році.

Таким чином, безповоротна фінансова допомога від уряду для відшкодування засобів на проведення енергоефективних заходів за весь час дії програми складає близько 2 мільярдів гривень.

Значним кроком вперед стало набуття 23 липня поточного року чинності Закону України «Про фонд енергоефективності», згідно якого Верховна Рада України до 22 жовтня має створити Фонд енергоефективності, завданням якого є забезпечення фінансування заходів щодо ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів

Україна разом з 194-ма іншими країнами світу підписала Паризьку кліматичну угоду та зобов'язалася докладати зусиль для того, щоб зробити свій внесок у боротьбу зі зміною клімату та переходу до низьковуглецевої економіки. **Повний перехід на чисту енергетику (100% ВДЕ), неможливий при надмірному споживанні енергії.** Тому енергоефективність та енергозбереження мають стати пріоритетом номер один для України вже сьогодні.

Необхідні кроки національної влади

□ Амбітна та узгоджена мета з енергоефективності

Забезпечення вчасного та повномасштабного виконання Національного плану дій з енергоефективності, його моніторинг, оновлення і публічне звітування. Відображення [встановленої мети](#) з енергоефективності у стратегічних документах інших міністерств та національній політиці загалом. Співпраця міністерств (Мінрегіон, Мінекології, Мінсоц, Міненерго, Мінекономіки, Мінфін та ін) для визначення національної мети з енергоефективності, механізмів та кроків для її виконання.

□ Стале фінансування енергоефективних заходів

Лише постійна (довгострокова) фінансова підтримка впровадження енергоефективних заходів у житловому та інших секторах може дати найкращий результат зі скорочення споживання енергоресурсів. Така підтримка має лише частково забезпечуватися за рахунок коштів державного бюджету, в тому числі, за рахунок оподаткування викопного палива. Невід'ємною складовою політики фінансування енергоефективності має бути створення сприятливих умов для бути приватних інвестицій, в тому числі власників житла.

□ Фокус на комплексну модернізацію будівель

Хоча індивідуальні енергоефективні заходи і дають певний результат з точки зору економії енергії та ресурсів, лише комплексна (або так звана "глибока") модернізація будівель та приведення їх до вищого класу енергетичних характеристик (А, В чи С) дозволить досягти амбітної мети по зменшенню енергетичної залежності і викидів парникових газів.

□ Імплементация директив Енергетичного Співтовариства

У 2017 році після багатьох років роботи були нарешті прийняті деякі з важливих законів у сфері енергоефективності ("Про енергетичну ефективність будівель", "Про комерційний облік комунальних послуг", "Про Фонд енергоефективності"). Усі закони носять рамковий характер і потребують деталізації у вигляді підзаконних актів. Уряд має, якнайшвидше, розробити необхідні підзаконні акти, залучаючи до цієї роботи усі зацікавлені сторони. Водночас, потрібно адаптувати положення національного законодавства до положень [Директиви 27/2012/ЄС](#) "Про енергоефективність", яка є основою для впровадження політики у цьому секторі для всіх країн ЄС.

□ Інформаційна діяльність націлена на населення

Ми вітаємо значні зусилля, яких Державне агентство з енергоефективності докладає для роботи з населенням. Разом з тим вважаємо, що органу центральної влади недоцільно звертатися до кожного громадянина. Основна роль Держенергоефективності полягає у **створенні умов та наданні підтримки** у здійсненні інформаційної діяльності органами місцевого самоврядування, які за своєю природою є посередниками між населенням та державною владою. Не менш важливим вважаємо **залучення неурядових організацій** до діяльності з інформування населення, у тому числі через державне замовлення. Окремо наголошуємо на важливості інформування щодо **фінансових механізмів**, які роблять заходи з енергоефективності доступними для сімей із нижчим рівнем доходу.

□ Запровадження системи енергетичного менеджменту по всій країні

Лише обмежена кількість муніципалітетів та районних чи обласних рад забезпечили наявність посади енергоменеджера / відділу енергоменеджменту, який відповідає за зменшення енергоспоживання громадськими будівлями, розробку місцевого плану дій з енергоефективності та дотичні питання. Масштабування та систематизація цього досвіду на національному рівні є необхідною для реалізації державної політики енергоефективності на місцях.

□ Підтримка малозабезпечених верств населення

Визнаючи важливість державної підтримки малозабезпечених верств, ми закликаємо змістити фокус такої підтримки із субсидій до впровадження енергоефективних заходів у домогосподарствах, які є найбільш вразливими до зростаючих тарифів. Ключовим елементом такої підтримки є **100% монетизація субсидій** на рівні споживача, надання можливості витратити кошти субсидії для зменшення свого споживання, а також підтримка регіонів з найвищим рівнем енергетичної бідності.

Необхідні дії місцевої влади

❑ Фінансування енергоефективності

Закликаємо усі органи місцевого самоврядування розробити програми фінансування енергоефективності і щороку виділяти на їх виконання не менше 1% місцевого бюджету. Заходи у приватному житлі мають фінансуватися виключно за умови співфінансування власників житла. У бюджетній сфері також мають застосовуватися механізми фінансування які дозволяють залучати приватні кошти: енергосервісні контракти, револьверний фонд, фонд енергоефективності.

❑ Підтримка ОСББ

Відсутність ефективного власника у багатоквартирних будинках є однією з причин низької енергоефективності. Державне стимулювання ОСББ покликане впоратися з цією проблемою. Однак лише державної підтримки недостатньо: влада міст має також стимулювати ОСББ через муніципальні програми, обов'язковою компонентою яких має бути підвищення інституційної спроможності ОСББ загалом та у сфері управління енергоспоживанням.

❑ Залучення усіх зацікавлених сторін до прийняття рішень

Енергоефективність міста не обмежується бюджетною сферою, тому до розробки будь-яких рішень з енергоефективності потрібно залучати широке коло зацікавлених сторін. Зокрема: громадські організації, бізнес, місцевих науковців. Місце влади має почати сприймати громадські організації як партнерів у задоволенні потреб мешканців міста.

❑ Інформаційна діяльність

На додачу до просвітницьких заходів національного рівня, ОМС щороку мають розробляти та здійснювати інформаційну кампанію з популяризації питань енергоефективності серед населення свого міста. Зокрема готувати і проводити Європейський тиждень сталої енергетики, Європейський тиждень мобільності, тощо.

❑ Енергоменеджмент на місцевому рівні

Створення у структурі ОМС відповідальної ланки за енергетичний менеджмент на місцевому рівні з наданням достатніх повноважень та виділення трудових ресурсів.

❑ Наявність стратегічних документів з енергоефективності на місцевому рівні, зокрема ПДСЕР/ПДСЕРК, розроблених з залученням усіх зацікавлених сторін.

ПДСЕР(К) - План дій сталого енергетичного розвитку (та клімату). Це стратегічний документ в сфері енергетики, який показує яким чином місто планує зменшувати споживання енергії та викиди парникових газів. ПДСЕР(К) має містити зобов'язання зі скорочення викидів у порівнянні з роком затвердження плану. Цей план має містити не лише технічні заходи, але і організаційно-адміністративні; джерела фінансування заходів мають бути реалістичними.

❑ Врахування стратегічних цілей з енергоефективності при прийнятті рішень

Рішення ОМС мають брати до уваги прийняті населенням пунктом цілі зі скорочення споживання та/чи викидів парникових газів. Рішення, які призводять до збільшення споживання енергії та викидів (наприклад, будівництво нових установ) мають аналізуватися з точки зору енергоефективності.

Пропозиції кожному громадянину

Для забезпечення життєвих потреб людина виступає в ролі надавача чи споживача послуг за рахунок використання природних ресурсів. Ще донедавна людство не приділяло достатньої уваги тому, що ці ресурси вичерпні, що від нашого ставлення до природи залежить доля майбутніх поколінь. Благополуччя планети значною мірою залежить від кожного із нас. Сукупний ефект індивідуальних дій окремих людей може змінити планету. Будьте провідником ідей відповідального споживання ресурсів, роблячи наступне:

- ❖ Створіть ОСББ або підтримуйте його створення у своєму багатоквартирному будинку. Детально про створення і роботу ОСББ можна почитати тут: <http://city-adm.lviv.ua/portal/osbb/yak-stvoryty-osbb>
- ❖ Підтримуйте на виборах кандидатів та партії, які планують приділяти увагу питанням енергоефективності і можуть пояснити як вони це робитимуть.
- ❖ Підтримуйте громадські організації, які працюють в сфері охорони довкілля.

- ❖ Скорочуйте споживання енергії у щоденному житті вашої родини, розкажіть про це знайомим:
  - Купуйте прилади з високим класом енергоефективності, вимикайте світло і тепло, якщо ними не користуєтеся.
  - Встановіть лічильники на комунальні послуги (газ, вода, тепло, електрика) та утепліть будинок.
- ❖ Ознайомтесь з іншим порадами як буди ошадним споживачем ресурсів за посиланням: http://ecoclubrivne.org/eco_library/

Роль релігійних організацій

Ми звертаємося до усіх релігійних громад в Україні з закликом не лишатися осторонь проблеми змін клімату та енергоефективності, як одного з ключових її рішень. В управлінні своїм майном, релігійні організації мають виявляти ошадливе та відповідальне ставлення до обмежених природних ресурсів. В багатьох населених пунктах, релігійні організації є найбільш авторитетним джерелом інформації і можуть сприяти швидшому усвідомленню громадянами своєї відповідальності за економію енергії.

Кліматична мережа відкрита до співпраці з релігійними організаціями та готова надавати інформаційну і іншу підтримку з метою поширення такої поведінки, яка допомагає заощаджувати енергоресурси.